

Božan, Jan Josef, římskokatolický kněz, básník, pořadatel kancionálu, farář, narozen 1644, pravděpodobně ve Frýdku, zemřel 1. 6. 1716, Chroustovicích u Chrudimi.

O studentských letech z dostupných pramenů nic nevíme, ale více dozvídáme o jeho duchovní službě. Nejdříve působil ve vratislavické diecézi u Nové Kdyně a odtud se dostal do diecéze pražské, kde v letech 1679–1681 obdržel postupně nižší kněžská svěcení a 1. dubna roku 1681 byl definitivně vysvěcen na kněze. Kněžskou službu nastoupil ve farnosti Úboč u Domažlic, odkud po dvou letech odešel do Chroustovic na Chrudimsku, kde působil farářem až do své smrti a byl v tomto kostele pohřben. S jménem Jan Josef Božan spojen jen kancionál *Slaviček rájský na stromě života slávu tvorcí svému prozpěvující*. Celý život shromažďoval písně pro svůj kancionál, který byl určen pro používání odborníky v kostele, k modlitbě prostému lidu, rozjímání a duchovnímu potěšení. Kvůli tomu, že Božan měl finanční problémy, objevila se otázka – jakým způsobem by svůj kancionál vydal. Po četných pokusech tuto situaci vyřešit, obrátil se s prosbou o pomoc na hraběte Františka Antonína Šporka. Špork věnoval značnou sumu Božanu na vytištění a vydání kancionálu. Vyšel kancionál až po smrti Božana v Hradci Králové u Václava Tybely v 1719 roce s podporou Františka Antonína Šporka. Úhrnem bylo vytištěno 12000 exemplářů. Tisk foliového formátu byl v 18. století poměrně hojně rozšířen zejména na kůrech kostelu východních Čech, severní Moravy a Slezska. Špork mnoho exemplářů rozdál kostelům zcela zdarma. Kancionál byl rozdán na kostelní kůry, ale existují doklady o jeho využití na severní Moravě a ve Slezsku.

V kancionálu kromě dedikace, předmluvy a rejstříku jsou dva druhy textu. Kancionál obsahuje 900 písní jedno až pětihlasých, z nichž přes 60 je latinských (antifony, hymny, sekvence) a 823 českých. Skoro všechny s doprovodem varhan.

Literatura:

ČSHS.

Forst, Vladimír: Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce (Praha 1961).

Vošahlíková, Pavla: Biografický slovník českých zemí. 6. sešit: Boh-Bož (Praha 1978).

Tröstl, Michael: Jan Josef Božan: Slaviček rájský (1719), písňový repertoár barokního kancionálu. Diplomová práce. Pedagogická fakulta jihočeské univerzity (České Budějovice 2009).

Malura, J., Kosek, P.: Slaviček rájský, Jan Josef Božan (Brno 1999).

Suchá, Barbora: České vícehlasé žaltáře ze začátku 17. století. Diplomová práce na PF JU (České Budějovice, 2006).

Vondřáček, Radim: Postní písně a rozjímání v kancionálu J. J. Božana. Diplomová práce na KTF
UK (Praha 2005).

Evgeniia Tokmakova